

11 car. Enric Fabre 09100 PÀMIAS
05.81.06.03.88/ieo09@orange.fr
<http://ieo-arieja09.blog4ever.org/>

AGENDA

Ràdios

Del diluns al divendres, a l'entorn de 8h20 e 18h50, lo **dissabte** a 14h00 e lo **dimenge** a 11h00 sus *Ràdio Transparence* (93.7 FM), *De còr e d'òc*.

Cada dimars, de **19h00** a **20h00** - *Era votz dera montanha*, sus *Ràdio Coserans* 94.7 FM

Animacions

01, 02, 03 e 04/08/2019 a Sent Guironç - 27^{ena} edicion *Un còp èra le Coserans*.

Entresenhas e reservacions al 09.67.11.26.69 o al 05.61.96.26.60.

www.autrefois-le-couserans.com

mail : contact@autrefois-le-couserans.com

02 (amb repais) e 09/08/2019 a 21h30 al Fossat (Prat de Versalhas) - Espectacle en francés « Crabetas, fusibles e alambics ». **07/08** - Espectacle en occitan. Organizat per l'UDAC Festilèze.

Entre-senhas e reservacions al 05.61.68.54.07 o al 06.10.29.05.52

02/08/2019 a 21h00 a Freishenet (dins l'encastre de la fèsta locala) - Bal amb Revelhet. Beguda e restauracion sus plaça.

04/08/2019 - 32^{ena} Pujada al Pòrt de Salau (veire programa pagina 2).

10/08/2019 a 20h00 a Unac (Grange aux Jambons) - Espectacle contat amb Pascala Respaud e Ramon Gargallo.

11 al 17/08/2019 a Vilanova d'Òlt (46) - 45^{ena} Escòla Occitana d'Estiu : cors de lenga, talhièrs, conferéncias, espectacles, activitats pels drollets e jovents. Entresenhas e inscripcions a E.O.E 16 carrièra de Pujòls 47300 Vilanova d'Òlt

Tel/fax : 05.53.41.32.43

mail : eoe@wanadoo.fr www.eoe-oc.org

12 e 13/08/2019 a Vilanova d'Òlt (46) - Estagi de cant tradicional (cants auvernhat) animat per Pèire Boissière. Entresenhas e inscripcions a E.O.E 16 carrièra de Pujòls 47300 Vilanova d'Òlt

Tel/fax : 05.53.41.32.43

mail : eoe@wanadoo.fr www.eoe-oc.org

14 e 15/08/2019 a 21h30 a Castilhon en Coserans (Estadi) - Espectacle *La Guèrra de las domaisèlas 1829-1872*. Tarifas : 15€ adultes - 7€ de 6 a 13 ans - a gratis de 0 a 6 ans. Restauracion e beguda sus plaça tre **19h00**. Reservacions fins al **13/08** al 05.61.96.26.60 o 05.61.96.72.64 o per mail a : saint-girons@tourisme-couserans-pyrenees.com o castillon@tourisme-couserans-pyrenees.com

LO MOT DE LA PRESIDENTA

Res es pas perdut !

Amb la calor tornan espelir les festenals, las universitats d'estiu e autres espectacles istorics dins Occitània tota e Arièja i escapa pas. N'i a per totis, pels dançaires, pels melomans e pels que se vòlon assabentar e conèisser mai e melhor l'Istòria e la lenga de son país. E tot aquò d'un biais festiu, sovent plan agradiu.

La cultura, las tradicions e l'istòria nòstras son pas endarrèr qu'amb mai o mens de bonur son un fum, les que trabalhan per fèr descobrir le patrimòni de sa vila o de son parçan, dins Arièja tota.

Les occitans de l'IEO qu'aparan sa lenga e sa cultura participan tanben tre qu'es possible a totas aquelas manifestacions per fèr ausir l'occitan ; una lenga que, sègles de discriminacion dempuèi l'ordonança de Villers Côtterets ducas a la lei de l'ensenhament obligatòri de la tresena Republica e uèi encara, totis les govèrns ensagèron de marginalizar e de fèr crebar. An pas encara capitat !

Son fòrça les curioses, toristas o pas, per venir véser totis aquels eveniments de l'estiu e nos'n cal regaudir per que vòl dire quicòm de prigond.

Òc, tot aquò mòstra l'interès de las gents per las rasigas, per una cultura de convivéncia e de partatge e per la lenga tanben. E pr'aquò soi pas brica segura que las gents qu'acabaràn la visita del musèu novèl del castèl de Foish, sauràn que Fèbus parlava pas ponchut. Es de plànher que i aja pas mai de referéncias a l'occitan, la lenga del país, dins totas aquelas reconstitucions istoricas. Ça que la, ongan encara, l'occitan se parlèt al *Festen'Òc* de Saurat amb las conferéncias matinalas de l'IEO e la passejada fotografica del vèspre ; pel *Trad'estiu* de Foish amb la visita de la vila. E se cantèt fòrça amb cantaires e grops de musicaires que sabon mai que mai aligar tradicion e modernitat, que s'an tirat les esclòps e les vestits d'un còp èra per fèr sonar una lenga e una cultura viva, ancorada dins un present que van pas quèrre a París. Le passat tanben serà de trapar un pauc pertot en çò nòstre e pas le passat contat a la mòda

parisenca tanpauc ; toristas e gents d'aquí n'aprendràn sus l'istòria locala amb la *Guèrra de las domaisèlas*, un espectacle que se debanarà a l'entorn del 15 d'agost dins Coserans per remembrar que le nòstre país montanhòl sembla d'èsser de memòria d'aujòl, una tèrra de resisténcia.

Resistir, vaquí le mèstre mot ; téner còp contra totas las atacas dels que nos vòlon véser cabussar, dels que pensan que l'occitan o las autras lengas de França, siàn pas lengas pel sègle d'ara. Nos calharem pas, al contrari, nos farem ausir per defendre l'ensenhament de l'occitan, per obténer mai d'ajudas e de reconeissença, per fèr part de la vida vidanta de las gents e que la lenga d'Òc se veja dins l'espaci public.

Sèm fòrça per ac voler, contunharem amassa, « un viatge de mila lègas comença per un primièr pas » e fin finala entre totis, farem tot.

Annia WOLF

32^{ena} Pujada al Pòrt de salau 4 d'agost de 2019

Programa:

7h/7h15: Depart de Salau, camin del Pòrt

11h: Rescontre dels occitans e catalans

12h: Discorses de benvenguda dels organizaires

13h: Partiment del formatge occitan e del vin catalan

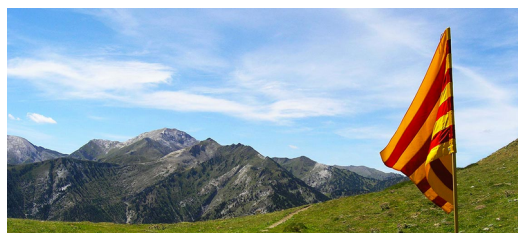
13h30: Repais tirat de la saqueta

14h30: Musica, rondas e danças

15h30: Cants d'adieu

16h: Davalada per cada costat

Bonas cauçaduras, aiga, anorac, tricòt, crèma solara... son de preveire.

Organizat per :

ASPIC (associacion per las iniciativas transfrontalièras de la val del Salat 09140 Salau)

Tel: 05.61.59.16.02/05.61.66.83.70

aspic.salat2@orange.fr <http://ventduport.jimdo.com>

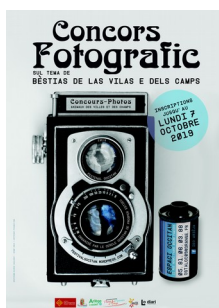
CAOC (Cercle d'agermanament occitano-català)

Hotel Entitats, Providència, 42, 08024 Barcelona

Tel: (00.34)932.843.634 caoc@caoc.cat

Concors fòtos

Dins l'encastre de son Festenal occitan del mes de novembre, vos remembram que le Cercle Occitan Prosper Estieu de Pàmias organiza un concurs fotografic sul tèma « Bèstias de la vila e del camp ». Le règlament es disponible a l'Espaci occitan a Pàmias, per mèl a ostaloc09@orange.fr o sus <http://ieo-arieja09.blog4ever.org/> rubrica « Actualitats ».

Omenatge

Al moment de la redaccion d'aquel novèl numèro de la *Letra mesadièra*, aprenem la despartida de Joan Claudi Chabrouly. Foguèt un òme de conviccion, secretari puèi vice-president de l'IEO d'Arièja dins las annadas 1990-2000. Participava tanben a la redaccion d'una crònica *Los secrets de l'òrt* dins la revista *TIO !* editada per l'IEO d'Arièja.

Que sa familha recébia nòstras sincèras condolenças.

Una aventura d'Arnaud

Aqueste òme, despuish erà retirada, qu'anava, damb erà sièva hemna, passar siés meses de vacanças arà mar, en un coènh que coneishà de sa junessa.

Dejà que s'arrossava dets qüate-vints, plan conservath, esportiu, encà solide, e pescaire coma non i a. Un tartèr de linhas, d'anquets, e tot çò que cau andà hèr de granas presas... Un deus que tornan a la mar un flòc deràs sièvas presas.

Ath delà d'aquò, un grand bricoleire en mecanica. Que recuperava eth çò qu'eràs gents getavan a cadà periòde, qu'ac adobava e qu'ac tornava a méter en circulacion.

Que s'avià reparath un d'aqueris Solèx, d'una mecanica simpla, qu'avià fèt eth sièu bonur quand èra joés.

Cada maitin, pro d'ora, que se n'anava damb aqueth utís, crompar's eth jornal e una fluta de pan. Un bonur de préner eth aire, abans que 'ras gents non circulen tròp.

Aquò que durava despuish annadas. Tot eth mond que'u coneishiá en aqueth vilatjòt de pescaires.

Enquia aqueth putin de maitin ont, au crosament de duás carrèras, t'arribèc una torista pressada, que non tenguèc cap compte d'aqueth petrolet e deth sèu pilòta ! Eth patac que'u hèc volar a quinze mètres ! E aquí, eth praube Arnaud que s'espatarenèc ath bèth miei derà rota, en grand dangèr d'acabar esclahath !

Eth praube d'òme que cridava coma un pòrc qu'on sangna. Que se'n seguic un atropament. Eràs gents que s'espantèren. « Mes qu'é Arnaud, ça disián. Non'u toquetz ! Que'u poderitz paralisar ! »

D'autis que començavan de's plejar damb aquera estrangèra. « Mes en quin, despuish eth temps que passa pr'aquí, l'avetz poguth tamponar ? »

J'arribèc lèu erà políça municipala. Que's vic envaída de l'enténer a cridar. Non podèren cap saber s'èra de mau o de colèra. Alavetz, qu'aperèren eths gendarmas. Arnaud, tostemp peth sòu, que s'eshalatava tant que podiá.

Dus policièrs que venguèren. Que non gausèren cap tocar eth blaçath tament bramava. Que sonèren eth samu, e, incapables de s'ac despatolhar, que calèr hèr vénguer eth comandant. Ja imaginatz eth atropament ath torn deth crosament !

Aquesta autoritat, a fòrça de l'enténer apaterar contra erà que disiá responsabla deth sièu mau, que compreguèc que non i aviá cap arrés de tròp grave. Arnaud, ja èra pelath, mes ja botjava totis eths òsses. La colèra qu'ac dominava tot.

Alavetz, eth gendarma que comencèc de hèr eth constat.

« Mossur, se vos metèretz eth casco ?

- E òc, qu' a volath deth aute costath !

- E eths gants, ont son ?

- Mes, de qué'm parlatz aquí ?

- Res andà protetjar las mans. Doncas, que vos meti un verbal. Que farà qüate-vint-cinc euròs ! Despuish eth mes passath, que i a una lei que ditz que cau aver gants de cuer andà circular en duás ròdas. »

Arnaud que cridava abans aquela novèla... mes après, non vos disi cap ! Ja'u n'i sabèc mau, plan mès que deus patacs !

Enfin, eth samu qu'arribèc, qu'embarquèc eth noste blaçath ath espitau, ont fuc plan soenhath.

Damb eth temps e fòrça medacina, ja s'ac virèc. Ja tira un pauc erà cama encà, mes ja é poguth tornar en vacanças. Per contra, non sabem cap se quin ara se va cercar eth pan e'th jornal.

**Totas nòstras felicitacions
a Léo Humbert, ancian calandron de la Calandreta de Pàmias,
que ven d'obténer lo CAPES d'occitan !!!**

Un rèc

Un rèc es sinonim d'un riu : "E òc amb sa bicicleta, manquèc le contorn e capilhèc dins le rèc e s'i cugèc negar". Le mot dins aquel sens s'es fòrça passejat dempuèi son origina latina *regula* qu'es una règla. Doncas a la debuta èra per parlar de quicòm de dreit coma una rega o son diminutiu un regon ; mas se ditz tanben : "rega tòrta, bona recòlta". Un regat representa le contengut d'una rega (en tota logica se la rega es longa se parlarà puslèu d'una regada). Atal se dirà : "un regat de pòrrets e una regada de patanas"

Se parla tanben d'un reganèl qu'es una rega que servís a menar l'aiga. O d'una mena mai imatjada : "susava tament que las pèrnas li fasián reganèl". N'arribam doncas al rèc... mas me directz qu'un rèc es pas dreit e qu'es pas tanpauc una pichona rega. Vertat mas n'es dels mots coma de l'aiga, van ont vòlon e les cal daissar passar !

Un tampet

Le tampet es una pichona tampa e la tampa es quicòm que tampa. Per exemple : "Ont as botat le tampet de la gàbia ? Les tironets se van escapar." Del vèrb tamar existís son contrari destampar ; nosaus dins la plana nos agrada melhor de dire drubir o mème drèber mas les montanhòls dison destampar.

Se pòt dire tanben un tap amb son vèrb tapar es tanben tamar per exemple una botelha. Mas auriá pas la mèma etimologia, seriá puslèu una onomatopèa. E de segur se i a botelha e tap cal un tiratap !

Doncas tamar e tapar son dos mots fòrt vesins dins lor prononciacion e dins lor sens mas diferents dins lor etimologia. Curiós !

Un cimbol

Sabètz çò qu'es un cimbol, aquel utís que sus una bicicleta fa un bruch tindaire e que permet atal de s'anonciar. Existís tanben le vèrb cimbolar : "s'aviás cimbolat auriás pas espotit la galina amb ta bicicleta!" Se pòt tanben botar un cimbol al collièr d'un gos.

Le cimbol es de la mèma familha que cimbala : l'utís de percussion dels musicaires que se ditz *cymballum* en latin.

Lo prèt看 d'un poton

Aquel dimenge matin la Justina demorèt gòrja badanta en vesent la Petronilha partir per la messa, nipada coma una borgesa :

- Quuna polida rauba que pòrtas ! li ditz. A devut te costar quicòm !...
- Aquí te trompas ! replica la Petronilha. Aquela rauba a costat just un poton.
- Pas possible ! s'exclama la Justina estomacada. As de chança d'aver un òme tan brave per te pagar un poton a aquel prèt看. Ieu poiariái potonejar lo mieu pendent tres meses abans que se decidèssa a me crompar un tròc de cotilhon !
- Ò ! mès aquí te trompas encara ! ajusta la Petronilha. Jamai lo mieu òme m'auriá pagat una rauba nòva per li aver donat un poton, tan catimèl que siasquèssa...
- Alavetz, de quun poton vòls parlar ?
- D'aquel qu'el donava a la Virginie, la vesina, en creguent que lo vesiái pas... e sens se dobtar que li costariá tan car !

Tirat de *Escafalados de Minjocebos*

**L'Institut d'Estudis Occitans d'Arièja
serà tampat del diluns 12 al dimenge 18 d'agost de 2019
Dubertura le dimars 20 d'agost a 9h00**